

I Grågås (från år 1118) heter det: "Danskir eda Sænskr eda Norrœnir, or þierra konunga veldi þriggja, er vor tunga er".

Beträffande de språkliga bevisen, så intyga de talrika runstenar, som funnits från Slesviks sydligaste gräns till långt upp på skandinaviska halfön och af hvilka Sverige har ett så utomordentligt stort antal att fornordiska språket, norrœnan, talades med obetydliga dialekt-olikheter i alla de tre nordiska rikena. Person- och ortnamn lemna samma vitnesbörd. Ju längre vi gå tillbaka i tiden, desto större finna vi språkets öfverensstämmelse vara öfver hela Norden. Våra äldsta landskapslagar, t. ex. Vestgöta- och Upplandslagarne, afvika blott i ringa mon från fornordiskan eller gamla isländskan. Samma förhållande eger rum med svenska skrifter från 14:e och till och med från början af 15:e århundradet. Ett obestridligt vitnesbörd att nordens fornspråk tillhör Sverige likafullt som Norge och Danmark lemnas af svenska munarterna och det är ett af ändamålen med denna ordbok att frambära detta vitnesbörd.

Det ligger i sakens natur att ett öfver så vidsträckta länder utbredt tungomål icke kan hafva bestått utan att upplösa sig i munarter, hvilka dock hafva varit så litet olika att skandinaverne öfverallt utan tolk varit i stånd till att förstå hvarandra. När vi betrakta runinskrifterna och våra landskapslagar, finna vi deri prof på hvarje landskaps tungomål för de olika tiderna, men skiljaktigheterna äro dock ej särdeles stora. Olikskheterna inom våra nuvarande landskapsmål kunna, såsom C. Säve anmärkt, icke sägas vara grundade på forntida skiljaktigheter, utan äro de snarare alster af tiden, såväl när afvikelsena blott höras i uttalet, som när de äfven framträda i ordförrådet. I senare afseendet bero de förnämligast på den större eller mindre trohet, med hvilken folket å ena eller andra stället bibehållit språkafvet rent och oblandadt ifrån forntiden. Ju längre man skådar tillbaka på språkets historia, desto ringare äro munarterna till antalet och med föga skiljaktighet utpräglade.

Slaviska, litauiska och götiska grenarne utgöra den tredje afdelningen, den nord-europeiska, och enär deras språkbyggnad har mindre ålderdomligt än de andra grenarne att uppvisa, så kan man med fog antaga att dessa språkgrenar först skiljt sig från det indo-europeiska urspråket, hvares ursäte troligen har varit höglandet

vester om Mustags och Belurtags bergsryggar mot kaspiska hafvet. De vestligaste folken hafva först uttågat, senast Perser och Inder. De af sanskritstammen i Indien anträffade urinvånarne trängdes mot söder och underkufvades småningom, men deras tungomål äro ännu vid lif jemte sanskritdotterspråken i tamuliska, telingiska, canariska m. fl. och höra måhända till den tatariska språkstammen.

6. Svenska handskrifter från medeltiden, som blifvit begagnade för att upplysa svenska landskapsorden i denna ordbok.

De svenska medeltidshandskrifter, som i detta afseende blifvit begagnade och utur hvilka upplysningar meddelats, förvaras på kongl. biblioteket i Stockholm, gymnasibiblioteket i Linköping, universitetsbiblioteket i Köpenhamn samt stora kongl. biblioteket derstädes och äro följande:

Cod. A. 13 = Pappershandskriften på kongl. biblioteket i Stockholm, A. 13 i mindre folio; består af 161 blad och innehåller: "Ærliga renlifues closter jomfrus Mäktils uppenbarelse". Början och slutet fattas.

Cod. A. 27 = Pergamentshandskrift på kongl. biblioteket i Stockholm, A. 27, i quart; inbunden i skinnband och utgör 276 blad, af hvilka det första och sista, äfvensom bl. 10, 117, 118 och 119 äro oskrifna. Innehåller: 1) *Aff gudz þino*; böner om Christi lidande, 9 blad; 2) *S. Bernhardi liber de arte beate vivendi*, bl. 11—116; 3) *Christi þinos historia*, bl. 121—135; 4) *Postilla på alla söndagar i året*. Börjar med 1:a sönd. i adv. och slutar med 24:e sönd. efter trin., som dock ej är avslutad med bl. 275.

Cod. A. 29 = Pergamentshandskrift på kongl. biblioteket i Stockholm, A. 29, i mindre quart; inbunden i skinnband och utgör 236 blad. Handskriften är från början af 16:e århundradet, språket uppblandadt med danska ordformer. Innehåller: 1) *Helgonakalender*; 2) *en bönebok*; 3) *J. Mariæ psaltare*; 4) *Tidher af J. Maria*; 5) *Några af Davids psalmer*; 6) *Regula S. Salvatoris*; 7) *Jhesu Christi þjnes thæn-kilse*; 8) *åtskilliga andra böner*.

Cod. A. 36 = Pergamentshandskrift på kongl. biblioteket i Stockholm, A. 36, i mindre quart; består af 187 blad och innehåller *Liber precum pro nonnis Vadstenensibus*. Svenska böner finnas bl. 34—75;